

DOI: 10.33270/0525676812.7
УДК 343.3:343.1:316.6:342.7

ВЕДЕНЯПІНА Марина

кандидат юридичних наук, доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності та національної безпеки Національної академії внутрішніх справ

м. Київ, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3148-4744>

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ ДОТРИМАННЯ ПРАВ УВ'ЯЗНЕНИХ

Анотація. Попри те, що Україна докладє чимало зусиль для гармонізації чинного національного законодавства, яке регулює роботу пенітенціарної системи, з європейським, досі не можна стверджувати, що в нашій країні утримання ув'язнених перебуває на належному рівні. Волонтери, правозахисники, журналісти фіксують порушення, про які також зазначають представники міжнародних моніторингових організацій і український омбудсмен. Причина численних порушень полягає переважно в правозастосуванні, не лише в правовій площині. На жаль, досі наше суспільство остаточно не позбулося радянського спадку в цій сфері щодо стигматизації ув'язнених, ставлення до них як до невинуватих людей, права яких захищати не потрібно, та їх усіляких утисків. Така суспільна думка притаманна не лише пересічним громадянам, а й суб'єктам політичних рішень і працівникам пенітенціарних установ. Тому для змін у цій царині передусім необхідно змінювати громадську думку, що забезпечить підґрунтя для таких рішучих кроків, як масштабне фінансування інфраструктури, що дасть можливість привести приміщення пенітенціарних установ у відповідність до чинних стандартів. Також конче важливим є запровадження освітніх і реабілітаційних програм для ув'язнених, які сприяли б їхній ресоціалізації. Задля забезпечення безперервності й систематичності цих змін, ефективного проведення реформ, а не формального декларування необхідним є створення системи постійного моніторингу стану пенітенціарних установ, дотримання прав ув'язнених представниками міжнародних організацій. Водночас це продемонструє міжнародній спільноті серйозну готовність України виправляти наявні хиби в окресленій царині.

Ключові слова: пенітенціарна система України; права ув'язнених; права людини та громадянина; захист прав і свобод; порушення прав і свобод; позбавлення волі; реабілітація засуджених.

Рекомендоване посилання:

Веденяпіна М. Шляхи вдосконалення пенітенціарної системи в контексті дотримання прав ув'язнених. *Наука і правоохорона*. 2025. Вип. 1–2 (67–68). С. 54–59. DOI: 10.33270/0525676812.7

Вступ

Входження України до європейської спільноти передусім передбачає уможливлення інтеграції в європейський правовий простір – як у теоретичному аспекті (тобто, щоб чинне законодавство відповідало європейським стандартам), так і практичному (щоб правозастосування було здійснено належним чином). В Україні вже доволі давно триває процес гармонізації національного законодавства з європейським, у якому загалом убачаємо значний поступ. Однак у деяких сферах наявні серйозні проблеми із правозастосування, серед яких і утримання ув'язнених. Попри численні спроби реформування пенітенціарної системи, права ув'язнених і досі грубо й систематично порушують, про що свідчить моніторинг правозахисників, омбудсмена та міжнародних організацій. Тому дискусія щодо

пошуку шляхів поліпшення наявного становища й нині актуальна.

Матеріали та методи

Правове регулювання виконання покарань, робота пенітенціарної системи часто ставали предметом дослідження вітчизняних учених у сфері пенітенціарного права, зокрема Ю. В. Бауліна, І. Г. Богатирьова (2022), В. І. Борисова, В. В. Голіни, Б. М. Головіна, В. К. Грищука, І. М. Даньшина, Т. А. Денисової, О. М. Джужі, В. М. Дрьоміна, О. Г. Колба (2022), І. О. Колба, В. Я. Конопельського, І. М. Копотуна, В. А. Меркулової, І. І. Митрофанова, М. І. Мичка, Є. С. Назимка, М. В. Руденка, М. В. Романова, Р. М. Підвисоцького, А. Х. Степанюка (2021), В. М. Трубникова, О. Т. Устюжанінової, О. О. Шкути (2022), І. С. Яковець та ін. Проте вони акцентували на теоретичних проблемах і особливостях правового регулювання.

Метою статті є обґрунтування низки пропозицій, які можуть сприяти ефективним реформам пенітенціарної системи України, спрямованим на забезпечення дотримання прав ув'язнених.

Результати й обговорення

В Україні точиться дискусія з приводу реформування пенітенціарної системи. Переважно лунають аргументи на користь зменшення кількості осіб, які перебувають у пенітенціарних установах (Moroz, & Horislavska, 2024), а також заклики модернізувати пенітенціарну систему за зарубіжним зразком (Puzyrov, & Sokorynskyi, 2020; Moroz, & Horislavska, 2024). Однак, на нашу думку, це не змінить ситуацію докорінно, оскільки головні причини незадовільного стану дотримання прав ув'язнених полягають не в тому, що їх кількість значна й стосовно них не застосовано певні прогресивні практики, а в тому, що досі не подолано бар'єр у ставленні до засуджених. Вважаємо, спочатку необхідно усунути цю хибу, а вже надалі в усталеній новій парадигмі ставлення до засуджених запроваджувати інші практики, позаяк існує значний ризик того, що вони будуть формальними, а системні огріхи пенітенціарної системи – не виправленими. Як слушно зауважує Р. Ю. Завітневич (2024), реформування пенітенціарної системи України полягає у відходженні від радянських стереотипів і побудові цивілізованої пенітенціарної системи європейського зразка, де повага до людської гідності є однією з ключових цінностей. Принагідно також зауважити, що чимало науковців пропонують використовувати досвід Великої Британії (Puzyrov, & Sokorynskyi, 2020; Moroz, & Horislavska, 2024), тоді як В. І. Шуліка (2022), здійснивши аналіз законодавства цієї держави, доходить висновків, що через особливості правової системи та місцевого законодавства це буде вкрай важко реалізувати. Зазначимо, що, на нашу думку, обмірковування та запровадження таких експериментів можливе лише в оздоровленій пенітенціарній системі, а не в тій, де багато років триває системна криза.

В Україні ув'язнені особи досі дуже сильно стигматизовані. Коріння цієї проблеми – у радянському минулому, коли істотне значення мали такі чинники (Stepaniuk, 2021):

- ув'язнюючи багато людей з політичних причин, влада намагалася сформувати якомога негативнішу суспільну думку про них, щоб унеможливити їх підтримку, співчуття до них, допомогу їм, звести нанівець будь-яку їхню впливовість;

- пенітенціарна система радянського періоду не мала на меті виправлення засуджених за кримінальні злочини та реінтеграцію їх у суспільство, тому виконувала лише функції покарання та ізоляції. Держава широко використовувала примусову працю ув'язнених і не була зацікавлена у зменшенні їх чисельності, а також

намагалася приховати від громадськості нелюдські умови їх перебування в місцях позбавлення волі, мінімізуючи спілкування ув'язнених з іншими людьми.

Ці завдання можна було розв'язати саме через стигматизацію засуджених, формування громадської думки про них як про безнадійно асоціальних, невинуватих лиходіїв. Пенітенціарна система сприяла їхній соціалізації в субкультурі злочинців, зміцненню зв'язків у спільноті делінквентних осіб. Засуджені, які цілком могли б реінтегруватися в суспільство, знаходили розуміння й підтримку в досвідченіших злочинців, ставали частиною злочинної спільноти. Їх реінтеграцію в суспільство ускладнювали ще й формальні причини, адже після виходу з місць позбавлення волі вони не мали ані паспорта, ані прописки. Злочинна субкультура існує й досі, перебравши на себе забезпечення потреб в'язнів і продовжуючи інтегрувати їх у злочинний світ (Marchuk, 2022).

Ресоціалізація та виправлення засуджених сьогодні часто здійснюється формально. Попри те, що праця в установах відбування покарання має бути елементом ресоціалізації, навчаючи засуджених заробляти чесними способами та здобути навички, які знадобляться їм після відбуття покарання, на практиці цього не відбувається (Svynarenko, 2022).

Ще одна група чинників, які зумовлюють хиби пенітенціарної системи, – це ставлення її працівників до своєї роботи, її мети й до ув'язнених. Головними завданнями вони насамперед убачують:

- забезпечення ізоляції засуджених, а отже, недопущення вчинення ними інших злочинів проти законослужняних громадян (тоді як побиття, крадіжки, вчинені щодо інших засуджених, могли навіть толерувати);

- приниження засуджених, щоб вони усвідомлювали своє безправне становище й у них формувалося розуміння того, що відбувати покарання надто тяжко, а отже злочини вони вже не вчинятимуть;

- створення жорстких умов тримання засуджених, щоб вони відчували себе максимально дискомфортно, гірше, ніж на волі, для формування в них негативного сприйняття місць відбування покарань і прагнення надалі їх уникати;

- забезпечення безперервності й ефективності робочого процесу, до якого залучені ув'язнені, адже їхня праця «виправдовує» утримання їх державою.

Для зміни такого ставлення необхідно спрямовувати роботу працівників пенітенціарних установ насамперед на ресоціалізацію ув'язнених. Крім того, є підстави вважати, що з різних причин у працівників пенітенціарних установ часто відбувається професійне вигорання, однією з

ознак якого є збайдужіння. Причини окресленого явища слід досліджувати та усувати, хоча наразі можна однозначно акцентувати на недостатній турботі держави про персонал виправних установ, оскільки їх працівники часто не мають власного житла, якісного забезпечення тощо (Kolb, & Zaradiuk, 2022).

Нині серед першочергових завдань – формування суспільної думки про те, що ув'язнені – це, по-перше, громадяни, права яких мають бути захищені, а по-друге, не «безнадійні» особи, а переважно жертви обставин (брак освіти, культури, підтримки й допомоги, фінансова неспроможність), і якщо їм допомогти, вони можуть стати законослухняними громадянами й вести соціальний спосіб життя.

Існує чимало міжнародних нормативно-правових актів, що встановлюють стандарти в цьому питанні, яких має дотримуватися Україна. Так, ст. 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод прямо забороняє катування, нелюдське чи таке, що принижує гідність, поводження або покарання (Convention for the Protection..., 1950). Стаття 10 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права зобов'язує держави забезпечувати гуманне поводження з особами, позбавленими волі, і поважання гідності, властивій людській особі (International Covenant..., 1966).

До того ж важливо поширювати думку про те, що Україна як цивілізована держава, частина європейського світу повинна дотримуватися міжнародних норм, зокрема й у цьому питанні.

Є низка галузевих актів, зокрема Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню та дотримання їхніх основних прав. Крім цього, існують Мінімальні стандартні правила поводження з в'язнями, які ООН вважає зразковими для національних пенітенціарних систем, а також Європейські пенітенціарні правила (рекомендація R (2006) Комітету Міністрів Ради Європи). Останні не є юридично обов'язковими, але Україна має дотримуватися їх як держава-член РЄ.

На національному рівні регулювання Україна не надто відстає від таких високих стандартів. Порядок та умови виконання покарань, зокрема й позбавлення волі, права й обов'язки засуджених визначає Кримінально-виконавчий кодекс України. Порядок та умови тримання під вартою осіб, підозрюваних або обвинувачених у вчиненні злочинів, регулює Закон України «Про попереднє ув'язнення» (Law of Ukraine, 1993).

– наркотичну залежність, страждають на ментальні розлади, що можуть спонукати їх до вчинення протиправних дій.

Таке вдосконалення пенітенціарної системи потребує значних капіталовкладень, тому необхідно також активно залучати волонтерську допомогу, зовнішніх і внутрішніх фінансових донорів.

Висновки

Приведення пенітенціарної системи України до європейських стандартів потребує не лише гармонізації законодавства (у цьому напрямі бракує порівняно небагатьох кроків), а й забезпечення неухильного дотримання чинних норм. Для цього насамперед потрібно вкорінити у свідомості громадян парадигму ставлення до ув'язнених як до носіїв прав і свобод (обмежених лише тією мірою, якою це передбачено законом), які потребують допомоги для повернення до законослухняної поведінки. Це сприятиме позитивному ставленню працівників пенітенціарних установ до ув'язнених та полегшить прийняття рішень про фінансування певних ініціатив владними органами, адже в суб'єктів прийняття таких рішень буде чітке розуміння важливості окреслених ініціатив.

Значущим є й створення програми «Відкриті двері» для міжнародного контролю, інвестування в інфраструктуру та стандартні умови тримання, а також в освітні та реабілітаційні програми. Крім того, є конче важливою робота з працівниками пенітенціарних установ, спрямована як на запобігання в них процесам професійного вигорання, так і недопущення до цієї роботи осіб із жорстокими нахилами, що сприймають пенітенціарну установу як місце «дозволених знущань».

References

- [1] Bilak, N.I. (2022). On the current problems of serving criminal sentences in places of deprivation of liberty in Ukraine. *The penitentiary system of Ukraine in a global dimension: materials of the II International Penitentiary Forum* (pp. 14-16). Lviv-Torun: Liha-Pres. DOI: 10.36059/978-966-397-264-0-3
- [2] Bohatyrov, I.H. (2022). Basic rights of convicts in the context of the transformation of the penal system of Ukraine into a penitentiary system. *The penitentiary system of Ukraine in a global dimension: materials of the II International Penitentiary Forum* (pp. 79-81). Lviv-Torun: Liha-Pres. DOI: 10.36059/978-966-397-264-0-25
- [3] Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (with Protocols) (European Convention on Human Rights). (1950, November). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_004

- [4] Criminal and Executive Code of Ukraine. (2003, July). Retrieved from https://kodeksy.com.ua/kriminal_no-vikonavchij_kodeks_ukraini/statja-8.htm
- [5] Demianchuk, V.A., & Mykulets, V.Yu. (2022). Problems of places of detention after the enemy's invasion of Ukraine. *The penitentiary system of Ukraine in a global dimension: materials of the II International Penitentiary Forum* (pp. 20-22). Lviv-Torun: Liha-Press. DOI: 10.36059/978-966-397-264-0-5
- [6] International Covenant on Civil and Political Rights. (1966, December). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_043
- [7] Kolb, O.H., & Zaradiuk, Z.V. (2022). Some aspects of individual prevention of criminal offenses committed by personnel of correctional colonies. *The Penitentiary System of Ukraine in a Global Dimension: Proceedings of the II International Penitentiary Forum* (pp. 25-28). Lviv-Torun: Liha-Press. DOI: 10.36059/978-966-397-264-0-7
- [8] Law of Ukraine No. 3352-XII "On Pre-trial Detention". (1993, June). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/3352-12>
- [9] Lubynets, D. (2023). Section 7. Implementation of the NPM and human rights in places of deprivation of liberty. *Annual report on the state of observance and protection of human and civil rights and freedoms in Ukraine in 2023*. Retrieved from <https://ombudsman.gov.ua/report-2023/rozdil-7-realizatsiia-npm-i-prava-liudyny-v-mistsiax-nesvobody>
- [10] Marchuk, V. (2022). The impact of the penitentiary subculture on the liberalization of the criminal penal system of Ukraine. *Penitentiary system of Ukraine in a global perspective: materials of the II International Penitentiary Forum* (pp. 33-36). Lviv-Torun: Liha-Press. DOI: 10.36059/978-966-397-264-0-10
- [11] Moroz, I., & Horislavska, I. (2024). The legal and penitentiary system as repressive apparatus: Legal methods of protecting a civil and political rights. *Law. Human. Environment*, 15(2), 85-100. DOI: 10.31548/law/2.2024.85
- [12] Puzyrov, M.S., & Sokorynskyi, Yu.V. (2020). Theoretical model of building penitentiary security in Ukraine taking into account foreign experience. *Scholarly notes of the V.I. Vernadsky Tavrichesky National University. Series "Legal Sciences"*, 31(70), 2, 3, 52-57. DOI: 10.32838/2707-0581/2020.2-3/09
- [13] Shkuta, O.O. (2022). The implementation of the rights of convicts and prisoners who remained under occupation. *The penitentiary system of Ukraine in a global dimension: materials of the II International Penitentiary Forum* (pp. 50-53). Lviv-Torun: Liha-Pres. DOI: 10.36059/978-966-397-264-0-16
- [14] Shulika, V.I. (2022). Comparative legal characteristics of the penitentiary systems of England, Northern Ireland, Scotland and Wales. *Analytical and comparative law*, 4, 326-331. DOI: 10.24144/2788-6018.2022.04.59
- [15] Skrypka, H. (2024). Protection of the rights of deported prisoners from the occupied territories of Ukraine: challenges and solutions. URL: <https://zmina.info/columns/zahyst-prav-deportovanyh-uvyaznennyh-z-okupovanyh-terytorij-ukrayiny-vyklyky-ta-shlyahy-vyrishennya/>
- [16] Stepaniuk, A.F. (2021). The Soviet prison is the brainchild of the NKVD. *Bulletin of the Penitentiary Association of Ukraine*, 1, 21-38. DOI: 10.34015/2523-4552.2021.1.02
- [17] Svyarenko, Yu.P. (2022). Stages of resocialization of convicts in places of deprivation of liberty in Ukraine. *The penitentiary system of Ukraine in a global dimension: materials of the II International Penitentiary Forum* (pp. 42-45). Lviv-Torun: Liha-Press. DOI: 10.36059/978-966-397-264-0-13
- [18] Vlasenko, V. (2024). The Council of Europe has named the problems of places of detention in Ukraine. *Deutsche Welle Internet portal*. Retrieved from <https://www.dw.com/uk/perepovnenist-i-turemna-ierarhia-rada-evropi-nazvala-problemi-misc-uvaznenna-v-ukraini/a-68922871>
- [19] Zavitnevych, R.Yu. (2024). The main vectors of reforming the penitentiary system of Ukraine in the light of European integration processes: a retrospective view. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series "Law"*, 82(3), 9-14. DOI: 10.24144/2307-3322.2024.82.3.1

Список використаних джерел

- [1] Білак Н. І. Щодо актуальних проблем відбування кримінальних покарань в місцях несвободи України. *Пенітенціарна система України у глобальному вимірі* : матеріали II Міжнар. пенітенц. форуму (Рівне, 27 жовт. 2022 р.). Львів–Торунь : Liha-Pres, 2022. С. 14–16. DOI: 10.36059/978-966-397-264-0-3
- [2] Богатирьов І. Г. Базові права засуджених в умовах трансформації кримінально-виконавчої системи України в пенітенціарну. *Пенітенціарна система України у глобальному вимірі* : матеріали II Міжнар. пенітенц. форуму (Рівне, 27 жовт. 2022 р.). Львів–Торунь : Liha-Pres, 2022. С. 79–81. DOI: 10.36059/978-966-397-264-0-25

-
- [3] Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) : міжнар. док. від 4 листоп. 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_004
- [4] Кримінально-виконавчий кодекс України : Закон України від 11 лип. 2003 р. № 1129-IV. URL: https://kodeksy.com.ua/kriminal_no-vikonavchij_kodeks_ukraini/statja-8.htm
- [5] Дем'янчук В. А., Микулець В. Ю. Проблеми місць несвободи після вторгнення ворога в Україну. *Пенітенціарна система України у глобальному вимірі* : матеріали II Міжнар. пенітенц. форуму (Рівне, 27 жовт. 2022 р.). Львів–Торунь : Liha-Pres, 2022. С. 20–22. DOI: 10.36059/978-966-397-264-0-5
- [6] Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : міжнар. док. від 16 груд. 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_043
- [7] Колб О. Г., Зарадюк З. В. Деякі аспекти індивідуального запобігання кримінальним правопорушенням вчинюваним персоналом виправних колоній. *Пенітенціарна система України у глобальному вимірі* : матеріали II Міжнар. пенітенц. форуму (Рівне, 27 жовт. 2022 р.). Львів–Торунь : Liha-Pres, 2022. С. 25–28. DOI: 10.36059/978-966-397-264-0-7
- [8] Про попереднє ув'язнення : Закон України від 30 черв. 1993 р. № 3352-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/3352-12>
- [9] Лубинець Д. Розділ 7. Реалізація НПМ і права людини в місцях несвободи. *Щорічна доповідь про стан дотримання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні у 2023 році*. URL: <https://ombudsman.gov.ua/report-2023/rozdil-7-realizatsiia-npm-i-prava-liudyny-v-mistsiax-nesvobody>
- [10] Marchuk V. The impact of the penitentiary subculture on the liberalization the criminal penal system of Ukraine. *Пенітенціарна система України у глобальному вимірі* : матеріали II Міжнар. пенітенц. форуму (Рівне, 27 жовт. 2022 р.). Львів–Торунь : Liha-Pres, 2022. С. 33–36. DOI: 10.36059/978-966-397-264-0-10
- [11] Moroz I., Horislavska I. The legal and penitentiary system as repressive apparatus: Legal methods of protecting a civil and political rights. *Law. Human. Environment*. 2024. No. 15 (2). P. 85–100. DOI: 10.31548/law/2.2024.85
- [12] Пузирьов М. С., Сокоринський Ю. В. Теоретична модель побудови пенітенціарної безпеки в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Юридичні науки»*. 2020. Т. 31 (70), № 2, ч. 3. С. 52–57. DOI: 10.32838/2707-0581/2020.2-3/09
- [13] Шкута О. О. Реалізація прав засуджених та ув'язнених, що залишилися в умовах окупації. *Пенітенціарна система України у глобальному вимірі* : матеріали II Міжнар. пенітенц. форуму (Рівне, 27 жовт. 2022 р.). Львів–Торунь : Liha-Pres, 2022. С. 50–53. DOI: 10.36059/978-966-397-264-0-16
- [14] Шуліка В. І. Порівняльно-правова характеристика пенітенціарних систем Англії, Північної Ірландії, Шотландії та Уельсу. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 4. С. 326–331. DOI: 10.24144/2788-6018.2022.04.59
- [15] Скрипка Г. Захист прав депортованих ув'язнених з окупованих територій України: виклики та шляхи вирішення. 2024. URL: <https://zmina.info/columns/zahyst-prav-deportovanyh-uvyaznennyh-z-okupovanyh-terytorij-ukrayiny-vyklyky-ta-shlyahy-vyrishennya/>
- [16] Степанюк А. Ф. Радянська тюрма – дітище НКВС. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2021. № 1. С. 21–38. DOI: 10.34015/2523-4552.2021.1.02
- [17] Свинаренко Ю. П. Стадії ресоціалізації засуджених в місцях несвободи України. *Пенітенціарна система України у глобальному вимірі* : матеріали II Міжнар. пенітенц. форуму (Рівне, 27 жовт. 2022 р.). Львів–Торунь : Liha-Pres, 2022. С. 42–45. DOI: 10.36059/978-966-397-264-0-13
- [18] Власенко В. Рада Європи назвала проблеми місць ув'язнення в Україні. *Інтернет-портал Deutsche Welle*. 2024. URL: <https://www.dw.com/uk/perepovnenist-i-turemna-ierarhia-rada-evropi-nazvala-problemi-misc-uvaznenna-v-ukraini/a-68922871>
- [19] Завітневич Р. Ю. Основні вектори реформування пенітенціарної системи України у світлі євроінтеграційних процесів: ретроспективний погляд. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2024. Вип. 82 (3). С. 9–14. DOI: 10.24144/2307-3322.2024.82.3.1
-

VEDENIAPINA Maryna

PhD in Law, Associate Professor of the Department of Operational and Investigative Activities and National Security of the National Academy of Internal Affairs

Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3148-4744>

WAYS TO IMPROVE THE PENITENTIARY SYSTEM IN THE CONTEXT OF RESPECTING THE RIGHTS OF PRISONERS

Abstract. *Despite the fact that Ukraine is making great efforts to harmonize the current national legislation regulating the work of the penitentiary system with the European one, it still cannot be said that the detention of prisoners in our country is at the proper level. Volunteers, human rights activists, journalists record violations, which are also written about by representatives of international monitoring organizations, the Ukrainian Ombudsman. The reason for numerous violations is not so much in the legal plane as in the plane of law enforcement. Unfortunately, the Soviet legacy in this area has not yet been completely overcome, which consists in stigmatizing prisoners, treating them as incorrigible people whose rights do not need to be protected, and even all kinds of oppression of such people are justified. Such public opinion is not only among ordinary citizens: its carriers are both political decision-makers and employees of penitentiary institutions. Therefore, for changes in this area, it is first of all necessary to change public opinion. This will provide the basis for such decisive steps as large-scale financing of infrastructure, which will make it possible to bring the premises of penitentiary institutions into line with existing standards. It is also extremely important to introduce educational and rehabilitation programs that would cover the majority of prisoners and contribute to their resocialization. In order to ensure the continuity and systematic nature of these changes, it is necessary to create a system of constant monitoring of the state of penitentiary institutions, observance of the rights of prisoners by representatives of international organizations. This will not allow reforms to be carried out formally, being satisfied with declarations that will not have real effectiveness. At the same time, this will demonstrate to the international community Ukraine's serious readiness to correct existing shortcomings in this area.*

Keywords: *penitentiary system of Ukraine; rights of prisoners; human and civil rights; protection of rights and freedoms; violation of rights and freedoms; deprivation of liberty; rehabilitation of convicts.*